

CRNA GORA

Ministarstvo rada i socijalnog staranja

Broj: 01-128/24-3542/6

Podgorica, 11. Jul 2024. godine

SEKTORSKA ANALIZA
za utvrđivanje predloga prioritetnih oblasti od javnog interesa i potrebnih sredstava
za finansiranje projekata i programa nevladinih organizacija
iz budžeta Crne Gore u 2025. godini

Sektorska analiza se sačinjava na osnovu strateških i planskih dokumenata odnosno propisa u odgovarajućoj oblasti od javnog interesa uz konsultacije sa zainteresovanim nevladinim organizacijama, i predstavlja osnov za utvrđivanje prioritetnih oblasti i potrebnih sredstava za finansiranje projekata i programa nevladinih organizacija iz državnog budžeta u narednoj godini, u skladu sa Zakonom o nevladinim organizacijama. Sektorska analiza se priprema u tekućoj za narednu kalendarsku godinu radi blagovremenog planiranja visine sredstava koja će biti opredijeljena na pozicijama ministarstava nadležnih za oblasti koje Vlada utvrdi kao prioritetne za finansiranje projekata i programa nevladinih organizacija. Analiza će poslužiti i za pripremu javnih konkursa za raspodjelu sredstava za finansiranje projekata i programa nevladinih organizacija u oblasti koja će biti utvrđena kao prioritetna.

1. OBLASTI OD JAVNOG INTERESA U KOJIMA SE PLANIRA FINANSIJSKA PODRŠKA ZA PROJEKTE I PROGRAME NVO

1.1. Navesti u kojim oblastima od javnog interesa (iz člana 32 Zakona o NVO) iz nadležnosti ministarstva planirate finansijsku podršku iz budžeta za projekte i programe NVO:

☒ socijalna i zdravstvena zaštita	☐ razvoj civilnog društva i volontiranja	☐ zaštita životne sredine
☐ smanjenje siromaštva	☐ evroatlantske i evropske integracije Crne Gore	☐ poljoprivreda i ruralni razvoj
☐ zaštićta lica sa invaliditetom	☐ institucionalno i vaninstitucionalno obrazovanje	☐ održivi razvoj
☐ društvena briga o djeci i mladima	☐ nauka	☐ zaštićta potrošača
☐ pomoć starijim licima	☐ umjetnost	☐ rodna ravnopravnost
☐ zaštita i promovisanje ljudskih i manjinskih prava	☐ kultura	☐ borba protiv korupcije i organizovanog kriminala
☐ vladavina prava	☐ tehnička kultura	☐ borba protiv bolesti zavisnosti
☐ druge oblasti od javnog interesa utvrđene posebnim zakonom (navesti koje):		

2. PRIORITETNI PROBLEMI I POTREBE KOJE TREBA RIJEŠITI U 2025. GODINI FINANSIRANJEM PROJEKATA I PROGRAMA NVO

- 2.1. Navesti prioritete probleme u oblasti(ma) iz nadležnosti ministarstva koji se planiraju rješavati finansiranjem projekata i programa nevladinih organizacija. Opis problema obrazložiti koristeći konkretne mjerljive pokazatelje trenutnog stanja i željenog stanja odnosno rješenja, navodeći izvor u kojem su takvi podaci dostupni. Pokazatelji mogu biti informacije iz uporednih analiza, izvještaja, rezultata istraživanja, studija, i drugi dostupni statistički podaci.

Opis problema:

U Crnoj Gori iako su još uvijek prisutni patrijalhalni obrasci ponašanja i stereotipi u vezi s ulogom žene u porodici i društvu, polako se i formira svijest o ravnopravnosti žena u svim sferama društvenog života. Na tom putu uloga države je od izuzetnog značaja, naročito kada je riječ o prevenciji nasilja prema ženama, a naročito i kažnjavanju počinioca ovog djela. Spektar nasilja je širok, te se s toga ovoj temi nužno mora prići multisektorski i sveobuhvatno.

Glavni problem u oblasti zaštite žena od nasilja i nasilja u porodici jesu nizak nivo rodne ravnopravnosti, prisustvo rodni stereotipa, diskriminacije i predrasuda o rodnim ulogama muškaraca i žena. Takođe, uočen je viši stepen prema ženama drugačijih polnih i rodni identiteta, Egipćankama, Romkinjama i ženama s invaliditetom.

Nasilje nad ženama označava kršenje ljudskih prava i oblik diskriminacije nad ženama i predstavlja sva djela rodno zasnovanog nasilja koja dovode ili mogu da dovedu do fizičke, seksualne, psihčke ili ekonomske povrede ili patnje za žene, obuhvatajući i prijetnje takvim djelima, prisudu ili arbitramo lišavanje slobode, bilo u javnosti ili u privatnom životu.¹

Fizičko nasilje je bilo kakav vid primjene fizičke sile bez obzira na to da li je došlo do tjelesne povrede ili nije. Ono podrazumijeva šamaranje, udaranje, guranje, štipanje, štipanje, gnječenje, čupanje za kosu, povrede oštirim i tupim predmetima, lomljenje dijelova tijela, posjekotine, nanošenje opekotina, gašenje cigareta po tijelu, davljenje, grebanje, sapljanje, gađanje nekim predmetom, zatvaranje i zaključavanje, uskraćivanje hrane i pica i drugo.

Verbalno nasilje se prepoznaje kada neko koristi grube riječi da bi povrijedio tuđa osjećanja. To može biti: vrijeđanje, ismijavanje, omalovažavanje, prijetnje, itd. Ovak vid nasilja posebno je izražen prema ženama. Verbalno i psihčko nasilje se preplicu i javljaju istovremeno.

Psihčko nasilje najrasprostranjeniji je vid nasilja i u njegovoj je osnovi vrijeđanje, ismijavanje, kritikovanje, optuživanje, prijetnje, ponižavanje, omalovažavanje, posesivno ponašanje, ograničavanje ili onemogućavanje komunikaciju sa drugima i druge slične situacije.

Seksualno nasilje je bilo kakva prinudna ili neželjena seksualna aktivnost i podrazumijeva povredu polne slobode i polnog morala. Oblici seksualnog nasilja su: silovanje, povređivanje genitalija, prinuda žene na seksualne aktivnosti koje ne želi, korišćenje seksualno degradirajućih psovki i uvreda, neželjeno dodirivanje, neželjeno izlaganje pornografiji, itd. **Seksualno uznemiravanje/napastvovanje** su sva neželjena polna ponašanja koja nužno ne uključuju fizički dodir, a osobu kojoj su upućene dovode u neugodan i ponižavajući položaj. Oblici seksualnog uznemiravanja su neželjeni seksualni

¹ Konvencija Savjeta Evrope o sprječavanju i suzbijanju nasilja nad ženama i nasilja u porodici, 2013, dostupno na: <https://womensrightscenter.org/wp-content/uploads/2020/09/Konvencija.pdf>

prijedlozi i primjedbe, emocionalno proganjanje i seksualno podmićivanje. **Seksualno zlostavljanje** uključuje oblike seksualnog nasilja koji su teži od seksualnog uznemiravanja a ne ulaze u kategoriju silovanja prema zakonskoj legislativi. Javlja se u sledećim oblicima: dodirivanje intimnih dijelova tijela, prisiljavanje na gledanje masturbacije, na masturbaciju nasilnika ili sebe dok nasilnik posmatra. **Silovanje** predstavlja najteži oblik seksualnog nasilja koji ostavlja dugotrajne posledice na žrtvu. Ubraja se u izuzetno teška i traumatska iskustva. Dijeli se na silovanje kao sastavni dio porodičnog nasilja (silovanje u braku), silovanje u vezama/ ili na sastanku, silovanje od nepoznate osobe, grupno silovanje, silovanje u naoružanim sukobima i ratu.

Sterilizacija je medicinska intervencija kojom se ljudi onemogućavaju i čine nesposobnim za reprodukciju. Prinudna sterilizacija kod djevojčica i žena se radi kako bi one bile onesposobljene da rađaju jer se smatra da nijesu sposobne da rađaju, ili se pogrešno smatra da zbog određenih razloga ne treba da rađaju. Kao što nije dozvoljena prisilna sterilizacija, tako nije dozvoljen ni prisilni abortus.

Ekonomsko nasilje podrazumijeva nasilno oduzimanje novca ili vrijednih stvari, kontrolisanje zarade i drugih primanja, trošenje tuđeg novca bez saglasnosti radi zadovoljenja sopstvenih potreba, zabranjivanje uvida i pristupa porodičnoj zaradi, oduzimanje zarade i ograničavanje potrošnje, primoravanje na pravdanje potrošnje svakog iznosa, primoravanje na napuštanje posla, manipulativnim radnjama onemogućavanje napredovanja u poslu ili školovanja i druge slične situacije.

Pod **ugrožavanjem spokojsstva** podrazumijeva se vika, galama, isjerenje iz stana, sakrivanje ili izbacivanje vaših stvari, dokumenata, razbacivanje, cijepanje i uništavanje predmeta, nanošenje štete na kućnim aparatima, predmetima i uopšte u kući, i sl.

Postoje i **druge vrste nasilja** koje se zbivaju na raznim mjestima i u raznim životnim situacijama, npr. kada nasilnik iznosi nešto neistinito što šteti ugledu žrtve, kada nasilnik priča drugima bilo šta iz žrtvinog ličnog ili porodičnog života i drugo. Takođe, danas je jako zastupljeno nasilje putem mobilnih telefona i interneta.

Jedan od ključnih uzroka nasilja nad ženama leži u patrijarhalnim društvenim strukturama koje promovšu nejednakost polova. Tradicionalni obrasci ponašanja koji posmatraju muškarce kao dominantne i žene kao određene, doprinose normalizaciji nasilja i diskriminaciji žena. Osim toga, diskriminativne kulturne norme i ekonomska nejednakost stvaraju okruženje koje olakšava nasilje nad ženama. Neka od istraživanja pokazuju da su žene, djevojke i djevojčice s invaliditetom i do pet puta češće izložene nasilju ili zlostavljanju u poređenju sa ženama, djevojkama i djevojčicama bez invaliditeta. Ovak rizik je još i veći za žene kojima je potrebna pomoć u svakodnevnim aktivnostima kao što su kupanje, oblačenje ili hranjenje s obzirom na to da su fizički ili mentalno ranjivije. Najčešće se nasilje vrši od strane bračnih ili vanbračnih partnera ali i od strane članova osnovne porodice, ukučana, njegovatelja, ličnog asistenta, kolega na poslu, poslodavca i zaposlenih u institucijama.²

² Studija slučaja: Zaštitna žena sa invaliditetom od rodno zasnovanog nasilja u Crnoj Gori, 2023, str. 4, dostupno na: <https://www.unpd.org/cnr/montenegro/publications/studija-slucaja-zashtita-zena-sa-invaliditetom-od-rodno-zasnovanog-nasilja-u-crnoj-gori>

Anketa o nasilju nad ženama, djecom i nasilja u porodici sprovedena na sjeveru Crne Gore, odnosno na teritoriji tri opštine: Berane, Andrijevica, Petrijica³ koju je sprovedla NVO Crnogorska Iskra u iz 2023. godine, ukazuju na povećanje nasilja za najmanje 50% do čak 95%. Anketa je pokazala da 77% ispitanica je tokom života iskusi nasilje, a 66% tog nasilja je doživljeno od partnera. Dalje, 24% ispitanica su doživljeno nasilje prijavile državnoj instituciji, 51% NVO sektoru, 16% rodbini, dok 9% nije prijavilo nasilje. Kada je riječ o vrsti nasilja, 31% ispitanica navodi da je nasilje koje su doživjele psihičko, 45% fizičko, 14% ekonomsko, dok je 10% ispitanica doživjelo seksualno nasilje.

U istraživanju o stavovima i percepciji psihičkom nasilju prema ženama i djevojkama u porodici i partnerskim vezama⁴ iz 2022. godine kao glavni razlog zbog koga se dešava psihičko nasilje u porodici i partnerskom vezama, 79% ispitanik/ica prepoznaje razne oblike poroka. Kao sledeći razlozi navedena su i loša finansijska situacija domaćinstva (52%), zatim karakter počinioca (43%), psihičke bolesti (35%) ili čak razlike u stavovima i mišljenjima (30%). Tradicionalne rodne uloge koje nameće društvo nalaze se na šestom mjestu, što je navelo manje od jedne trećine ispitanika. Ova saznanja su interesantna s obzirom na sve edukativne kampanje sprovedene u prethodnom periodu u cilju podizanja svijesti javnosti o nasilju kao posljedice seksističkih pogleda i stereotipa i neravnотеže moći između muškaraca i žena. Takođe, neposredan način, građani prepoznaju povezanost ekonomske zavisnosti i opasnost od psihičkog i drugih oblika nasilja. Na primjer, među najugroženijim kategorijama žena i djevojaka ističu se one koje su nezaposlene (55,2%), ili samohrane majke. Drugi najvažniji razlog su djeca. Ucjenjivanje djecom se prepoznaje kao najčešći oblik psihičkog nasilja.

Ključni nalazi istraživanja *Percepcija policije u Crnoj Gori*⁵ iz 2022. godine upućuje da 81,5% ispitanika percipira da je najveća opasnost po bezbjednost nasilje u porodici.

U dodatnim riziku od diskriminacije i isključenosti iz redovnih tokova života su žene s invaliditetom. U istraživanju iz 2021. godine koje je sprovedla NVO IM Boke, aktivistkinje s invaliditetom su zaključile da su žene s invaliditetom u većem riziku od nasilja od žena bez invaliditeta, jer su nezaštićene i izlazak iz nasilnog okruženja je za njih mnogo teži nego drugim ženama. To je prvenstveno zbog toga što i ona infrastruktura koja postoji, generalno za žene žrtve nasilja, njima nije dostupna. Naglasile su da stepen i vrsta invaliditeta utiču na podložnost diskriminaciji i nasilju, kao i na ishod nasilja i diskriminacije, jer će žene sa lakšim stepenom invaliditeta prije biti u mogućnosti da preduzmu radnje kojim će zaštititi sebe od ovakvog postupanja. Posebno su istakle **izloženost žena s intelektualnim invaliditetom nasilju i diskriminaciji**, jer teže percipiraju i razumjevaju tuđe postupke.⁶

³ Anketa o nasilju nad ženama, djecom i nasilja u porodici sprovedena na sjeveru Crne Gore, odnosno na teritoriji tri opštine: Berane, Andrijevica, Petrijica, NVO Crnogorska Iskra, 2023, dostupno na: https://www.iskra.org.me/images/Biblioteka/PDF/Prikaz_rezultata_ankete_o_nasilju_na_sjeveru_CG.pdf

⁴ DeFacto Consultancy, Istraživanje o stavovima i percepciji psihičkom nasilju prema ženama i djevojkama u porodici i partnerskim vezama, 2022, dostupno na: <https://www.osce.org/ime/mission-to-montenegro/531254>

⁵ Institut DAMAR, *Percepcija policije u Crnoj Gori*, 2022, dostupno na: <https://www.osce.org/files/documents/c/6/5/32253.pdf>

⁶ Miloslava-Mirna Ivanović, *Istraživanje o nasilju i diskriminaciji nad ženama, djevojkama s invaliditetom i vidovima podrške koja je potrebna njima i njihovim porodicama*, Inicijativa mladih s invaliditetom Boke (IM Boke), 2021, str. 20, dostupno na: <https://imboke.me/static/istrazivanje-diskriminacija-e8b4cb52b40de79004831cd90f180d7.pdf>

Studija o nasilju nad ženama u Crnoj Gori koju je sproveo OEBS 2019. godine *Dobrobit i bezbjednost žena*⁷ navodi da je većina žena zabrinuta po pitanju nasilja u Crnoj Gori. Više od šesest od deset ispitanica smatra da je nasilje nad ženama često (62%), od kojih gotovo četvrtina (23%) smatra da je ono veoma često. Otpornike četvrtina njih (26%) lično poznaje nekoga u svojoj porodici, među prijateljima (26%) i u svom svom susjedstvu (24%) ko je izložen nasilju. Više od šest od deset ispitanica su vidjele reklame o nasilju nad ženama (61%), a 71% smatra da bi znale šta treba da čine kad bi doživjele nasilje. Iako je većina njih čula za specijalne službe koje pružaju pomoć ženama izloženim nasilju, malo njih se zapravo obratilo ovim službama nakon što su doživjele nasilje. Takođe, između ostalog, 45% anketiranih žena koje imaju ili su ikada imale intimnog partnera kažu da su doživjele nasilje od partnera nakon svoje 15. godine.

*Ispitivanje javnog mnjenja u Crnoj Gori – Stavovi prema LGBTI populaciji*⁸ koje je sproveo **NVO Juventas** 2019. godine je pokazalo da u Crnoj Gori preovladuju negativni stavovi prema LGBTI populaciji. Više od 70% građana smatra da su homoseksualnost, biseksualnost i transrodnost bolest, a posebno se negativno gleda na javno izražavanje seksualnosti drugačije od heteroseksualne. U skladu sa tim i ne čudi otpor većine da se u njihovim zajednicama/mjestima obezbijedi javni prostor u kome bi LGBTI osobe mogle da slobodno izražavaju svoju seksualnost i druže se sa drugim pripadnicima ove populacije.

NVO Centar za romske inicijative je 2014. godine je izradio publikaciju *Nasilje u porodici u romskoj i egipćanskoj zajednici u Crnoj Gori*⁹ u kojoj je izdvojeno nekoliko razloga zbog kojih žene iz ove populacije trpe nasilje, a neki od njih su: sklapanje bračnih i vanbračnih zajednica, bez obrazovanja i po ugovoru koji određuju njihovi roditelji, nerazumijevanje primarnih porodica na akte nasilja, jer se u negativnim običajima izdvajaju značajna sredstva za ugovorene brakove, koje kasnije porodice u slučaju razvoda ne mogu vratiti, ili ih vraćaju u dvostrukom iznosu, veliki stepen nepismenosti i nepoznavanja postojećih mogućnosti zaštite (prijavlivanja nasilja policiji, centrima za socijalni rad, skloništima za žene i djecu žrtve nasilja i slično), zbog djece žene ne odlaze od nasilnog partnera, jer se plaše da pri razvodu neće obiti djecu, itd.

Na osnovu istraživanja koje je ista nevladina organizacija 2014. godine, a koje je objavljeno u publikaciji "Ugovoren brak jači od zakona", utvrđeno je da se Romkinje i Egipćanke konstantno u okviru svoje etničke zajednice suočavaju sa nasiljem (od strane oca, brata, supruga, svekra, pa čak i svekrve). Kao najčešće razloge nasilja u porodici ispitanice su navele najprije tradiciju u 32,4% slučajeva, alkohol 18,4%, narkotike 2,2%, siromaštvo 6,5%, nizak nivo obrazovanja 1,6% i drugo. Ovi odgovori govore u prilog činjenici da je žena u romskoj i egipćanskoj porodici od uvijek imala određen položaj, da je bila izložena različitim oblicima nasilja. Romkinje i Egipćanke su primanom socijalizacijom prihvatile matrice nasilničkog ponašanja prema njima kao potpuno prirodne, što se može uvidjeti iz njihovog odnosa prema nasilju. Sa druge strane, evidentna izloženost od većinske populacije Romkinje i Egipćanke sprječava da izlaz iz nasilja potraže u institucijama sistema.

⁷ Organizacija za evropsku bezbjednost i saradnju (OEBS), Studija o nasilju nad ženama u Crnoj Gori - *Dobrobit i bezbjednost žena*, 2019, dostupno na: <https://www.osce.org/mesecretariat/425291#:~:text=Datum%2005%2019%20Ovaj%20izvje%C5%A1taj%20predstavlja%20reprezentativne,godine%20,%20%20odabranim%20zemljama%20u>

[goisto%C4%8Dne%20%20isto%C4%8Dne%20Evrope](https://www.osce.org/mesecretariat/425291#:~:text=Datum%2005%2019%20Ovaj%20izvje%C5%A1taj%20predstavlja%20reprezentativne,godine%20,%20%20odabranim%20zemljama%20u)

⁸ Ispitivanje javnog mnjenja u Crnoj Gori – Stavovi prema LGBTI populaciji, Podgorica, 2019, dostupno na: <https://juventas.me/publication/ispitivanje-javnog-mnjenja-u-crnoj-gori-stavovi-prema-lgbt-populaciji/>

⁹ Milić S, Dejlja F, *Nasilje u porodici u romskoj i egipćanskoj zajednici u Crnoj Gori*, Centar za romske inicijative, Nikšić, 2019, dostupno na: <https://care-balkan.org/wp-content/uploads/2021/01/1417014045.pdf>

Nacionalna strategija rodne ravnopravnosti 2021-2025¹⁰ kao centralni problem u ovoj oblasti prepoznaje nizak nivo rodne ravnopravnosti u Crnoj Gori, pa je u skladu sa tim, definisala i glavni strateški cilj - podici nivo rodne ravnopravnosti u Crnoj Gori do 2025. godine. Ova Strategija navodi da su uzroci nejednakosti prepoznati u slijedećim oblastima:

1. Institucionalni mehanizmi za sprovođenje i nadzor nad sprovođenjem politika rodne ravnopravnosti nisu dovoljno efikasni i efektivni u zaštiti žena i osoba drugih polnih i rodnih identiteta od diskriminacije;
2. Rodni stereotipi, predrasude i tradicionalna podjela uloga između muškaraca i žena su još uvijek veoma prisutni u svim segmentima društva;
3. Nedovoljan nivo učešća žena i osoba drugačijih polnih i rodnih identiteta u oblastima koje omogućavaju jednak pristup resursima i dobrobiti od korišćenja resursa.

U Izvještaju o sprovođenju Akcionog plana Nacionalne strategije rodne ravnopravnosti 2021-2025. za 2023. godinu¹¹ je navedeno da je dvogodišnjem Akcionom planu ostvaren je važan iskorak u sporovđenju politike rodne ravnopravnosti, prije svega, kroz integrisanje principa rodne ravnopravnosti u javne politike i javne finansije. Indeks rodne ravnopravnosti je izrađen u 2023. godini, koji ujedno determiniše uspješnost sprovođenja politika rodne ravnopravnosti. Rezultati indeksa koji su i indikatori glavnog strateškog cilja i operativnog cilja 3, ukazuju u tom djelu uspješnost implementacije indikatora.

*Nacionalna strategija održivog razvoja do 2023. godine*¹² navodi da nasilje predstavlja posebnu prijetnju za porodicu i zdrav razvoj pojedinca. Do sada urađene analize koje postojeće stanje sagledavaju s aspekta ovog problema govore u prilog ocjeni da je situacija više nego zabrinjavajuća. Iako se veoma teško detektuje, prema dostupnim, mada oskudnim zvaničnim podacima, kao i prema mjerjenjima percepcije, nasilje u porodici predstavlja jedan od urgentnih problema crnogorskog društva. Da bi se protiv ovog problema borilo, neophodna je široka saradnja institucija u cilju prevencije same pojave i efikasne zaštite, kao i podrške žrtvama porodičnog nasilja.

U *Strategiji Evropske unije za rodnu ravnopravnost 2021-2025*¹³ se nalaze ciljevi i mjere za značajni napredak koji bi do 2025. trebalo postići kako bi u Evropi vladala rodna ravnopravnost. Cilj Strategije je da u EU žene i muškarci, djevojčice i dječaci, u svojoj svojoj raznolikosti, mogu slobodno kročiti putem koji su odabrali, imati jednake mogućnosti za uspjeh, te ravnopravno učestvovati u evropskom društvu i voditi ga. Glavni ciljevi su zaustavljanje rodno zasnovanog nasilja, rušenje rodni stereotipa, ukidanje rodni razlika na tržištu rada, postizanje jednakog učestvovanja u različitim sektorima privrede, borba protiv rodni razlika u platama i penzijama, ukidanje rodni razlika u području brige i postizanje rodne ravnoteže u donošenju odluka i politici. Strategija se temelji na dvojnog pristupu odnosno na rodno osviještenog politici u kombinaciji s ciljanim mjerama te na intersektionalnog kao horizontalnog načelu za sprovođenje ove Strategije. Iako je naglasak na mjerama unutar EU, ona je usklađena s vanjskom politikom EU o rodnoj ravnopravnosti i jačanju položaja žena.¹⁴

¹⁰ Vlada Crne Gore, Nacionalna strategija rodne ravnopravnosti 2021-2025. godine sa Akcionim planom 2021-2022. godine, dostupno na: <https://www.gov.me/dokumenta/26b0c8cc-3890-426e-a275-a29e1f69648>

¹¹ Ministarstvo ljudskih i manjinskih prava, Izvještaj o sprovođenju Akcionog plana Nacionalne strategije rodne ravnopravnosti 2021-2025. za 2023. godinu, Podgorica, 2024, dostupno na: <https://mapi.gov.me/download-preview/ddd64f55-8554-4c66-95dc-0761ecadff1b0?version=1.0>

¹² Vlada Crne Gore, Nacionalna strategija održivog razvoja do 2023. godine, 2016, dostupno na: <https://www.gov.me/en/documents/67dc487e-097d-41cd-8fd5-7827a19a1f5a>

¹³ Strategija EU za rodnu ravnopravnost 2021-2025, dostupno na: <https://eu-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX:52020DC0152>

¹⁴ https://commission.europa.eu/strategy-and-policy/policies/justice-and-fundamental-rights/gender-equality/gender-equality-strategy_hr

Izještaj Evropske Komisije iz 2023.¹⁵ ukazuje de je po pitanju rodne ravnopravnosti postignut ograničen napredak. Naglašava da iako je nastavljeno sprovođenje Nacionalne strategije rodne ravnopravnosti 2020-2025, Crna Gora se mora pozabavit pitanjem rodne zasnovanosti nasilja i nasilja u porodici izmenom strategije. Zakonodavni okvir o rodnoj ravnopravnosti dalje ima ograničen uticaj zbog nedovoljne političke volje da se ovo postavi kao prioriteto pitanje. Takođe, u Izještajju je navedeno da rodno zasnovano nasilje, posebno nasilje u porodici, ostaje ozbiljno i trajno pitanje i najekstremnija manifestacija rodne neravnopravnosti u Crnoj Gori. Uprkos čvrstom pravnomokviru, postoji nedostatak sistemskog rodno odgovora i procedura za žrtve nasilja prilagođenih ženama. Ograničena specijalizacija pravosudnih, socijalnih, zdravstvenih i policijskih profesionalaca koji se bave rodno zasnovanim nasiljem i nasiljem nad ženama ostaje izazov. Istražna i sudska praksa je ostala veoma blaga, primjenjujući samo neke zaštitne mjere u prekršajnom postupku i izričući vrlo malo mjera bezbjednosti u krivičnom postupku. Takva praksa nije u skladu sa međunarodnim standardima, prije svega sa praksom Evropskog suda za ljudska prava, koja zahtijeva od državnih organa da sprovedu odgovarajuću istragu u slučajju nasilja u porodici i da preduzmu mjere za odgovarajuće krivično gonjenje. U izještajnom periodu, od svih izrečenih prekršajnih kazni, novčane kazne su činile jednu trećinu (32, odnosno 36%), a uslovne kazne petinu (21, odnosno 6%), dok se kazne zatvora i dalje rijetko izriču (10%).

Država Crna Gora izmijenila je i dopunila Krivičnog zakonik Crne Gore¹⁶ kojim je propisano 17 novih krivičnih djela koja imaju za cilj da ojačaju preventivnu ulogu ovog propisa i utiču na potencijalne učinioce krivičnih djela na način da ne dođe do izvršenja istih. Te su izmjene sveobuhvatne, ne samo u smislu propisivanja novih krivičnih djela, već u smislu da sada postoje ukupno 83 izmjene. Najznačajniji razlozi za izmjene i dopune ovog zakonika bili su usaglašavanje sa konvencijama Savjeta Evrope i Ujedinjenih nacija, pravnim standardima Evropskog suda za ljudska prava i drugim međunarodnim dokumentima. Kada su u pitanju nova krivična djela u smislu zaštite žena od nasilja i nasilja u porodici propisano je: sakaćenje ženskih genitalija, prinudna sterilizacija, zloupotreba tuđeg snimka, fotografije, portreta, audio zapisa ili spisa sa seksualno eksplicitnim sadržajem, zaključivanje više brakova ili životnih partnerstava lica istog pola, zaključivanje ništavog braka ili životnog partnerstva lica istog pola, prinudno zaključivanje braka, vanbračne zajednice ili životnog partnerstva lica istog pola, omogućavanje zaključivanja nedozvoljenog braka ili životnog partnerstva lica istog pola, vanbračna zajednica sa maloljetnikom, oduzimanje djeteta, promjena porodičnog stanja i nasilje u porodici ili u porodičnoj zajednici.¹⁷

Konvencija Savjeta Evrope o sprječavanju i borbi protiv nasilja nad ženama i nasilja u obitelji (Istanbulska konvencija)¹⁸ prvi je pravno obvezujući i sveobuhvatan međunarodni mehanizam za borbu protiv nasilja nad ženama i nasilja u porodici. Konvencija pruža detaljan međunarodnopravni okvir za djelotvornije iskorjenjivanje porodičnog nasilja i nasilja nad ženama. Konvencija se odnosi na čitav niz nasilnih i traumatizirajućih djela: psihičko nasilje, uhođenje, fizičko nasilje, seksualno nasilje uključujući silovanje, prisilni brak, sakaćenje ženskih genitalija, prisilni pobačaj, prisilnu sterilizaciju, seksualno uznemiravanje.

¹⁵ Commission staff working document, Montenegro 2023 Report, Brisel, 2023, str. 48, dostupno na: https://neighbourhood-enlargement.ec.europa.eu/montenegro-report-2023_en

¹⁶ Krivični zakonik Crne Gore, "Službeni list RCG", br. 70/2003, 13/2004, 47/2006 i "Službeni list CG", br. 40/2008, 25/2010, 32/2011, 64/2011 - drugi zakon, 40/2013, 56/2013, 14/2015, 42/2015, 58/2015 - drugi zakon, 44/2017, 49/2018, 3/2020, 26/2021 - ispravka, 144/2021 i 145/2021 i 110/2023.

¹⁷ <https://www.gov.me/clanak/promienana-kz-propisana-nova-krivna-djela>

¹⁸ Konvencija Savjeta Evrope o sprječavanju i borbi protiv nasilja nad ženama i nasilja u porodici - Istanbulska konvencija, dostupno na: <https://www.gov.me/dokumenta/d884b198-a130-4cfe-b943-9f4e23557305>

GREVIO (Group of Experts on Action against Violence against Women and Domestic Violence) kao grupa eksperata za borbu protiv nasilja nad ženama i nasilja u porodici zadužena za praćenje sprovođenja Konvencije, posljednji Izvještaj¹⁹ Crnoj Gori je dala 2018. godine u kome je među prijedlozima i sugestijama, između ostalog, navedeno da:

- snažno ohrabruje crnogorske vlasti da eliminišu diskriminaciju romskih i egipatskih žena, žena s invaliditetom i žena koje žive u ruralnim područjima kada traže zaštitu od nasilja, i tako osiguraju pristup svih žena - na jednakoj osnovi - specijalizovanim službama za podršku;
- snažno ohrabruje crnogorske organe da razviju dugoročan koordinisan plan/strategiju koja stavlja prava žrtava u središte svih mjera, dajući važnost svim oblicima nasilja nad ženama i obezbijede njeno koordinisano sprovođenje. GREVIO ohrabruje crnogorske organe da osiguraju da se rodna priroda svih oblika nasilja nad ženama pravilno odražava u svim politikama;
- apeluje na crnogorske organe da osiguraju odgovarajuće finansiranje kroz adekvatne opcije finansiranja kao što su dugoročni grantovi zasnovani na transparentnim postupcima nabavke kako bi se osigurao održiv nivo finansiranja ženskih nevladinih organizacija koje vode specijalizovane usluge podrške za žene žrtve svih oblika nasilja.
- dodatno snažno ohrabruje crnogorske organe da nastave sa naporima u osiguranju nezavisne uloge ženskih nevladinih organizacija u pružanju osnovnih usluga ženama žrtvama nasilja u porodici koje vode nevladine organizacije, kao što su savjetovanje, sklonište, zatupanje itd., bez obzira na upućivanje od strane Centara za socijalni rad;
- snažno ohrabruje crnogorske vlasti da:
 - sprovede dugoročne i redovne kampanje za podizanje svijesti koje se bave problemima i percepcijama nasilja u porodici koje prevladavaju u Crnoj Gori,
 - nastave da se bave, kroz posebne napore za podizanje svijesti, oblicima nasilja kao što su silovanje i posebno ranjive grupe žena koje mogu iskusiti više oblika nasilja i diskriminacije,
 - prate učinak svake kampanje za podizanje svijesti.

Zaključci o implementaciji preporuka u odnosu na Crnu Goru usvojenih od strane Komiteta država članica, pored ostalog, podstiču Vladu Crne

Gore da preduzme dalje mjere za sprovođenje preporuka upućenih njenim organima, posebno da:

1. nastavi da ulaže svoje napore kako bi se osigurao jednak pristup svim žrtvama nasilja nad ženama, uključujući pripadnice romske i egipćanske populacije, žene sa invaliditetom i žene koje žive u ruralnim područjima specijalističkim uslugama podrške kada zatraže zaštitu od nasilja, uključujući i dalje širenje broja dostupnih skloništa;
2. putem dalje institucionalizacije nacionalnog Koordinacionog tijela nakon trajanja mandata Vlade kako bi mu se omogućilo da efikasno obavlja svoje funkcije, uključujući uspostavljanje posebnih tijela za, s jedne strane, koordinaciju i sprovođenje politika i mjera, a sa druge strane, njihovo praćenje i evaluaciju, kako bi se osigurala objektivnost u evaluaciji politika;
3. putem obezbjeđivanja odgovarajućih ljudskih i finansijskih resursa za sve politike, mjere i zakone koji imaju za cilj sprečavanje i borbu protiv nasilja nad ženama i institucije i subjekte nadležne za njihovu primjenu, mimo pružanja specijalističke podrške kao što su skloništa;

¹⁹ Izvještaj GREVIO Komiteta o procjeni zakonodavnih i drugih mjera kojima se primjenjuju odredbe Konvencije Savjeta Evrope o sprječavanju i suzbijanju nasilja nad ženama i nasilja u porodici, dostupno na: <https://www.gov.me/dokumenta/39da6f73-52cd-49ca-8331-b7d2685d65393>

4. stavljanje na raspolaganje naloga za zaštitu za neposrednu zaštitu svim žrtvama nasilja u porodici, bez obzira na odluke tužilaštva ili institucije za pokretanje prekršajnog postupka od strane žrtava;
5. nastavljanje da ulaže svoje napore da obezbijedi sistematsku i obaveznu početnu obuku i redovnu obaveznu obuku na radnom mjestu za sve profesionalne grupe koje dolaze u kontakt sa žrtvama, a posebno za službenike zadužene za sprovođenje zakona, uključujući i na osnovu mjera navedenih u Protokolu o postupanju u slučajevima rodnog zasnovanog nasilja usvojenom 2018. godine;
6. osnivajući dovoljni broj referalnih centara za borbu protiv krize nakon silovanja i/ili seksualnog nasilja kako bi se obezbijedio osjetljiv odgovor od strane obučenog i specijalizovanog osoblja;

U vezi sa savim gore navedenim, očekuje se da će nevladine organizacije koje imaju licencu za pružanje usluga ženama koje trpe ili su u opasnosti od nasilja, i one koje će u budućem periodu dobiti licencu, povećati kvalitet usluga iz domena socijalne i dječje zaštite za ovu ciljnu grupu. Takođe, očekuje se da će nevladine organizacije edukacijama različitih ciljnih grupa, promitivnim aktivnostima in a druge načine podizati nivo javne svijje o ovoj temi.

Podaci (analize, studije, statistički izvještaji, itd.) koji pojašnjavaju navedeni problem

Izvor(i) podataka

<ol style="list-style-type: none"> 1. Studija slučaja: Zaštitna žena sa invaliditetom od rodnog zasnovanog nasilja u Crnoj Gori, 2023. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Vlada Crne Gore, UNDP, UN Women, dostupno na: https://www.undp.org/cnr/montenegro/publications/studija-slucaja-zastita-zena-sa-invaliditetom-od-rodnog-zasnovanog-nasilja-u-crnoj-gori
<ol style="list-style-type: none"> 2. Anкета o nasilju nad ženama, djecom i nasilja u porodici sprovedena na Sjeveru Crne Gore, odnosno na teritoriji tri opštine: Berane, Andrijevica, Petnjica, 2023. 	<ol style="list-style-type: none"> 2. NVO Crnogorska Iskra, dostupno na: Anketa (iskra.org.me)
<ol style="list-style-type: none"> 3. Istraživanje o stavovima i percepciji psihičkom nasilju prema ženama i djevojkama u porodici i partnerskim vezama, 2022. 	<ol style="list-style-type: none"> 3. DeFacto Consultancy, dostupno na: https://www.osce.org/me/mission-to-montenegro/531254
<ol style="list-style-type: none"> 4. Rezultati anketnog istraživanja <i>Percepcija policije u Crnoj Gori</i>, 2022. 	<ol style="list-style-type: none"> 4. Institut DAMAR, dostupno na: https://www.osce.org/files/documents/c/6/532253.pdf
<ol style="list-style-type: none"> 5. Istraživanje o nasilju i diskriminaciji nad ženama, djevojkama s invaliditetom i vidovima podrške koja je potrebna njima i njihovim porodicama, Inicijativa mladih s invaliditetom Boke (I Mi Boke), 2021. 	<ol style="list-style-type: none"> 5. I Mi Boke, dostupno na: https://imiboke.me/static/istrazivanje-diskriminacija-e8b4cb5b2b40de79004831cd90f180d7.pdf
<ol style="list-style-type: none"> 6. Studija o nasilju nad ženama u Crnoj Gori „Studija o nasilju nad ženama u Crnoj Gori - Dobrobiti i bezbjednost žena 2019. godina“ 	<ol style="list-style-type: none"> 6. Organizacija za evropsku bezbjednost i saradnju (OEBS), dostupno na: Studija o Nasilju Nad Ženama u Crnoj Gori Kojiu je Sproveo OEBS OSCE

7. Ispitivanje javnog mnjenja u Crnoj Gori – Stavovi prema LGBTI populaciji, 2019.	7. Juventas, dostupno na: https://juventas.me/publication/ispitivanje-javnog-mnjenja-u-crnoj-gori-stavovi-prema-lgbti-populaciji/
8. Nasilje u porodici u romskoj i egipćanskoj zajednici u Crnoj Gori, 2014.	8. Centar za romske inicijative, Nikšić, 2019, dostupno na: https://care-balkan.org/wp-content/uploads/2021/01/1417014045.pdf
9. Nacionalna strategija održivog razvoja do 2023. godine, 2016.	9. Vlada Crne Gore, dostupno na: https://www.gov.me/en/documents/67dc487e-097d-41d2-8f65-7827a19a1f5a
10. Strategija EU za rodnu ravnopravnost 2021-2025	10. dostupno na: https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX:52020DCC0152
11. Commission staff working document, Montenegro 2023 Report, Brisel, 2023.	11. dostupno na: https://neighbourhood-enlargement.ec.europa.eu/montenegro-report-2023_en
12. Izvještaj GREVIO Komiteta o procjeni zakonodavnih i drugih mjera kojima se primjenjuju odredbe Konvencije Savjeta Evrope o sprječavanju i suzbijanju nasilja nad ženama i nasilja u porodici	12. dostupno na: https://www.gov.me/dokumenta/39ba6f73-52cd-49ca-8331-b7d2685d5393

2.2. Navesti ključne strateško-planske dokumente odnosno propise koji prepoznaju važnost problema identifikovanih pod tačkom 2.1., kao i specifične mjere/djelove tih dokumenata koji su u vezi sa identifikovanim problemima.

Naziv strateškog/planskog dokumenta/propisa	Naziv poglavlja/mjere/aktivnosti
<ol style="list-style-type: none"> 1. Strategiju EU za rodnu ravnopravnost 2021-2025, dostupno na: https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX:52020DCC0152 2. Konvencija o eliminaciji svih oblika diskriminacije žena CEDAW (1979), dostupno na: Prevod /translation by OHCHR (unmissions.org) 3. Konvencija Savjeta Evrope o sprječavanju i borbi protiv nasilja nad ženama i nasilja u porodici - Istanbulska konvencija, 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Cjelovita strategija sa svim strateškim, operativnim i ciljevima iz akcionih planova. 2. Čl. 5, 14 i 16 3. Član 13 Podizanje svijesti, Član 20 Opšte usluge podrške, Član 22 Specijalizovane usluge podrške, Član 25 Podrška za žrtve seksualnog nasilje, Član 33 Psihičko nasilje, Član 34 Proganjanje, Član 35 Fizičko

dostupno na: <https://www.gov.me/dokumenta/d884b198-a830-4cfe-b943-9f4e23557305>

4. Nacionalni plan za implementaciju Konvencije Savjeta Evrope o suzbijanju i sprečavanju nasilja nad ženama i nasilja u porodici (Istanbulska konvencija) za period 2023 – 2027. godine, dostupno na: <file:///C:/Users/milica.sekulovic/Downloads/predlog-nacionalnog-plana-za-implementaciju-konvencije-savjeta-evrope-o-suzbijanju-i-sprečavanju-nasilja-nad-zenama-i-nasilja-u-porodici-istanbulska-konvencija-za-period-2023-2027-godine.pdf>

5. Nacionalna strategija rodne ravnopravnosti 2021-2025, dostupno na: <https://www.gov.me/dokumenta/26b0c8cc-3890-426e-a275-a29e1ff69648>

nasilje, Član 36 Seksualno nasilje, uključujući silovanje, Član 37 Prinudni brak, Član 38 Genitalno sakateenje žena, Član 39 Prinudni abortus i prinudna sterilizacija, Član 40 Seksualno uznemiravanje.

4. 3. Operativni ciljevi i praćeci indikator i učinka

- A. Zaštita žena od svih vidova nasilja i sprečavanje, procesuiranje i eliminisanje nasilja nad ženama i nasilja u porodici.
B. Doprinos suzbijanju svih oblika diskriminacije nad ženama i promovisanje suštinske jednakosti između žena i muškaraca, uključujući i osnaživanje žena.
C. Izrada sveobuhvatnog plana, politika i mjera zaštite i pomoći svim žrtvama nasilja nad ženama i nasilja u porodici.

4. Aktivnosti za sprovođenje operativnih ciljeva

5. **Glavni strateški cilj** - podići nivo rodne ravnopravnosti u Crnoj Gori do 2025. godine.

Operativni cilj 1: Unaprijediti primjenu postojećeg normativnog okvira na sprovođenju politike rodne ravnopravnosti i zaštiti od diskriminacije po osnovu pola i roda.

Mjera 1.3: Edukovati zaposlene i rukovodni kadar u institucijama o ključnim konceptima iz oblasti rodne ravnopravnosti i njihovim obavezama iz oblasti rodne ravnopravnosti u skladu sa zakonom

Mjera 1.5: Uključiti sve tri grane vlasti, nevladine organizacije, poslodavačke organizacije, sindikate, građane/

ke i medije u dijalog o orodnjananju javnih politika i intenzivirati javni dijalog svih grana vlasti u vezi sa sprečavanjem rodne diskriminacije.

Operativni cilj 3: Povećati nivo učešća žena i osoba drugačijih polnih i rodnih identiteta u oblastima gdje omogućavaju pristup prirodnim i društvenim resursima i dobrobit od korišćenja resursa

Mjera 3.4: Efikasnije zaštititi žene i osobe drugačijih polnih i rodnih identiteta od ekonomskog nasilje

2.3. Obrazložiti na koji način nevladine organizacije mogu doprinijeti rješavanju problema identifikovanih pod tačkom 2.1., koje aktivnosti su prihvatljive za postizanje željenog rezultata, kako se planira praćenje i vrednovanje doprinosa rješavanju pomenutih problema. Navesti konkretne mjerljive pokazatelje/indikatora za praćenje doprinosa nevladinih organizacija rješavanju identifikovanih problema i izvore verifikacije učinjenog.

Opis načina doprinosa nevladinih organizacija u rješavanju problema	Konkretni mjerljivi pokazatelji doprinosa nevladinih organizacija	Izvor(i) podataka
<p>Licenciranje novih NVO koje će pružati savjetodavno-terapijske i socijalno edukativne usluge, u cilju prevazilaženja kriznih situacija, a sve radi jačanja žrtve da istraje u svim fazama postupka protiv počinioca nasilja (ispunjavanjem propisanih kriterijuma u Pravilniku o bližim uslovima za pružanje i korišćenje, normativima i minimalnim standardima usluga podrške za život u zajednici ("Službeni list Crne Gore", br. 063/19 od 18.11.2019, 053/24 od 7.6.2024, 062/24 od 28.6.2024)).</p> <p>Već licencirane NVO da pružaju savjetodavno-terapijske i socijalno edukativne usluge, a sve u cilju jačanja žrtve da istraje u svim fazama postupka protiv počinioca nasilja.</p> <p>Organizovanje raznih treninga, edukacija i obuka ženama koje su žrtve nasilja, naročito za žene s invaliditetom, Romkinje, Egipćanke, pripadnice LGBTQ+ populacije i žene iz ruralnih područja, s ciljem podizanja svijesti o zaštiti, prijavi i prevenciji nasilja nad ženama.</p> <p>Sprovede relevantno istraživanje u skladu s priznatom metodologijom o nasilju nad ženama u Crnoj Gori, uključujući posebno žene s invaliditetom, Romkinje, Egipćanke, pripadnice</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Pružene savjetodavno-terapijske i socijalno edukativne usluge za najmanje 50 žena u 2025. godini, • Najmanje 75% žena OSI, Romkinja, Egipćanki, pripadnica LGBTQ+ populacije i žena iz ruralnih područja uključeno u realizaciju projektnih aktivnosti. • Najmanje 100 žena počinilo treninge/obuke/edukacije u 2025. godini, • Najmanje 75% žena OSI, Romkinja, Egipćanki, pripadnica LGBTQ+ populacije i žena iz ruralnih područja uključeno u realizaciju projektnih aktivnosti. <p>• Sporevedeno najmanje 1 istraživanje.</p>	<ul style="list-style-type: none"> ❖ Kvartalni i završni izvještaji projekata/programa nevladinih organizacija koji se dostavljaju Ministarstvu rada i socijalnog staranja o svim aktivnostima u toku realizacije projekata, kao i njihova narativna i finansijska dokumentacija, ❖ Neposredna komunikacija sa predstavnicima nevladinih organizacija radi boljeg uvida i kvalitetnijeg izvještavanja o svim aktivnostima i rezultatima projekata/programa, ❖ Terenski monitoring nevladinim organizacijama koje realizuju projekte/programme u oblastima od javnog interesa iz nadležnosti Ministarstva rada i socijalnog staranja, ❖ Prisustvo predstavnika Ministarstva rada i socijalnog staranja različitim javnim događajima i radionicama koji spadaju u projekte aktivnosti nosilaca projekata, ❖ Medijske i druge promocije projektnih aktivnosti koje pružaju širu sliku za evaluaciju projekata.

<p>LGBTIQ+ populacije i žene iz ruralnih područja, kao jednu od prolektivnih aktivnosti.</p> <p>Osigurati da žene, naročito za žene s invaliditetom, Romkinje, Egipćanke, pripadnice LGBTIQ+ populacije i žene iz ruralnih područja imaju jednak pristup svim pravima garantovanim domaćim i međunarodnim pravnim aktima na način što će se poboljšati njihovo efektivno učešće u aktivnostima i povećati komunikacija s organizacijama koje se bave ovom temom, uz uključivanje javnih promotivnih aktivnosti (promocije, kampanje, gostovanja u medijima i sl).</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Najmanje 40 žena žrtava nasilja učestvovalo različitim aktivnostima, • Najmanje 75% žena OSI, Romkinja, Egipćanki, pripadnica LGBTIQ+ populacije i žena iz ruralnih područja uključeno u realizaciju projektnih aktivnosti. 	<p>Sve gore navedeno omogućava da se izvode zaključci, statistike i vrši vrednovanje doprinosa projekata u rješavanju definisanih problema.</p> <p>Sve aktivnosti koje podrazumijevaju monitoring i evaluaciju projekata služe kao baza za buduće definisanje prioritetnih problema i željenog stanja, kako bi se podržali i finansirali projekti nevladinih organizacije koje imaju kapacite da se bave ovom izuzetno složenom i osjetljivom oblasti, a na taj način budžetska sredstva raspodijelila nakvalitetan i odgovoran način.</p>
---	--	--

3. OSTVARIVANJE STRATEŠKIH CILJEVA

3.1. Navesti ključne strateške ciljeve iz sektorske nadležnosti čijem će ostvarenju u 2025. godini doprinijeti projekti i programi nevladinih organizacija.

<p>Strateški cilj(evi) čijem ostvarenju će doprinijeti javni konkurs za projekte i programe nevladinih organizacija u 2025. godini</p>	<p>Način na koji će javni konkurs za projekte i programe nevladinih organizacija doprinijeti ostvarenju strateških ciljeva (ukratko opisati)</p>
<p><u>Nacionalni plan za implementaciju Konvencije Savjeta Evrope o suzbijanju i sprečavanju nasilja nad ženama i nasilja u porodici</u></p> <p>Osnovna svrha i cilj Nacionalnog plana za implementaciju Konvencije Savjeta Evrope o suzbijanju i sprečavanju nasilja nad ženama i nasilja u porodici (Istanbulska konvencija) jeste osiguranje postizanja ciljeva Konvencije:</p> <p>Strateški cilj A. Zaštita žena od svih vidova nasilja i sprečavanje, procesuiranje i eliminisanje nasilja nad ženama i nasilja u porodici.</p> <p>Strateški cilj B. Doprinos suzbijanju svih oblika diskriminacije nad ženama i promovisanje suštinske jednakosti između žena i muškaraca, uključujući i osnaživanje žena.</p>	<p>U cilju realizacije ovog cilja, nevladine organizacije projektima mogu doprinijeti na sledeći način:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pružanjem savjetodavno-terapijskih i socijalno-edukativnih usluga kako bi se obezbijedila odgovarajuća podrška i osnaživanje korisnika. • Žrtvama nasilja potrebno je obezbijediti usluge individualnog savjetovanja, grupnog savjetovanja, kao i rad na jačanju žrtve, • edukacijom korisnica o osnovnim pravima i uslugama za žene žrtve nasilja, • sprovođenjem istraživanja slučajeva nasilja nad ženama s invaliditetom, • saradnjom sa lokalnim zajednicama kako bi se identifikovale potrebe i obezbijedio lakši pristup uslugama, • medijskom potporom u cilju javnog zagovaranja politike zabrane nasilja prema ženama i nasilja u porodici,

Strateški cilj C. Izrada sveobuhvatnog okvira, politika i mjera zaštite i pomoći svim žrtvama nasilja nad ženama i nasilja u porodici.

Nacionalna strategija rodne ravnopravnosti 2021-2025

- organizacijom i sprovođenjem kampanja na nacionalnom i lokalnom nivou koje imaju za cilj podizanje svijesti o pravima žena i problemima s kojima se suočavaju,
- sprovođenjem specifičnih kampanja usmjerenih na posebno osjetljive grupe (žene sa invaliditetom, žene iz LGBTIQ+ zajednice, romkinje i egipćanke, žene iz ruralnih područja),
- organizacijom radionica i seminara za podizanje svijesti o pravima i potrebama žena sa iskustvom nasilja,
- izradom i distribucijom informativnih brošura, plakata i online sadržaja o dostupnim servisima podrške za žrtve nasilja,
- informisanjem zajednica putem javnih događaja i medijskih kampanja, organizacijom i sprovođenjem obuka za profesionalce u oblasti socijalnog rada, zdravstvene zaštite, policije i pravosuđa,
- sertifikovanjem i akreditacijom programa obuka kako bi se osigurao visok kvalitet edukacije.

**4. JAVNI KONKURSI ZA FINANSIRANJE PROJEKATA I PROGRAMA NVO - DOPRINOS OSTVARENJU STRATEŠKIH CILJEVA IZ SEKTORSKE NADLEŽNOSTI
MINISTARSTVA**

4.1. Navesti javne konkurse koji se predlažu za objavljivanje u 2025. godini u cilju doprinosa ostvarenju strateških ciljeva iz sektorske nadležnosti (iz tačke 3.1.), uz prijedlog potrebnih iznosa. Ukoliko postoji mogućnost preklapanja s javnim konkursima iz nacionalnih, sredstava EU ili drugih vanjskih fondova iz nadležnosti neke druge institucije, navesti s kojim organom je potrebno koordinirati oblasti finansiranja.

Naziv javnog konkursa	Iznos	Drugi donatori s kojima je potrebno koordinirati oblasti finansiranja
"Prevenција rodno zasnovanog nasilja, kao i osnaživanje djevojaka i žena OSI, LGBTIQ+, Romkinja i Egipćanki s iskustvom nasilja"	170.000 eura	

4.2. Navesti ko su predviđeni glavni korisnici projekata i programa koji će se financirati putem javnog konkursa. Ukratko navesti glavna obilježja svake grupe korisnika, njihov broj i njihove potrebe na koje projekti i programi treba da odgovore u 2025. godini.

<p>Opis glavnih grupa korisnika, njihov broj i potrebe</p> <p>Glavni korisnici projekata, tj. direktna ciljna grupa koja će se financirati putem javnog konkursa su:</p> <ul style="list-style-type: none"> • žene, djevojčice i djevojke, kao i • žene s invaliditetom, Romkinje, Egipćanke, pripadnice LGBTQ+ populacije i žene iz ruralnih područja. <p>Očekivani broj korisnika koji će biti obuhvaćeni projektima nevladinih organizacija je najmanje 300.</p> <p>Indirektne ciljne grupe su porodice žena, djevojčica i djevojki žrtvi nasilja, ustanove socijalne i dječje zaštite, lokalne zajednice, kao i društvo u cjelini.</p> <p>Ciljne grupe će biti uključene u saradnji sa institucijama sistema iz oblasti socijalne i dječje zaštite, prije svega s centrima za socijalni rad.</p> <p>U Crnoj Gori se aktivno radi na formiranju svijesti o ravnopravnosti polova i zabrani nasilja nad ženama, naročito onih koje su u dodatnom riziku od nasilja (žene s invaliditetom, Romkinje, Egipćanke, pripadnice LGBTQ+ populacije i žene iz ruralnih područja). Međutim, patrijarhalni obrasci ponašanja i značajna stopa tolerancije prema nasilju ovaj problem čine još uvijek aktuelnim, te se javlja potreba za njegovim kontinuiranim rješavanjem. Između ostalog, žene žrtve nasilja imaju potrebu za korišćenjem različitih vrsta savjetodavno-terapijskih i socijalno edukativnih usluga, edukovanjem o preponavanju nasilja i zaštiti od istog, kao i niz drugih vidova socijalne zaštite koji će ih zaštititi i pružiti im adekvatnu podršku u kriznoj situaciji.</p> <p>Ustanove socijalne i dječje zaštite će, u skladu sa svimim nadležnostima, imati višestruku podršku nevladinog sektora prilikom zaštite žena žrtvi nasilja. Realizacijom projekata nevladinih organizacija će se doprinjeti jačanju lokalnih zajednica i razvoju usluga na lokalnom nivou, što će doprinjeti ukupnom procesu deinstitucionalizacije. U vezi s tim, ukupno dobit ima i društvo u cjelini koje će postati inkluzivnije.</p> <p>Osnazivanje savjetodavno-terapijskim i socijalno-edukativnim uslugama, ali i sprovođenjem ostalih planiranih aktivnosti, proizvešće se više processuiranih predmeta nasilja nad ženama i nasilja u porodici, a samim tim manji broj žena žrtvi nasilja će se vratiti nasilniku. Shvata projekata/programa nevladinih organizacija treba jeste podizanje svijesti korisnica o oblicima i prepoznavanju nasilja, ohrabriranje, osnaživanje i edukacija i sl. kako bi se zaštitilo fizičko, psihičko, ekonomsko i seksualno zdravlje žena žrtvava porodičnog i rodno zasnovanog nasilja.</p>	
---	--

4.3. Navesti očekivani ukupni broj ugovorenih projekata, odnosno ugovora koji se planira zaključiti s nevladinim organizacijama na osnovu javnog konkursa.

<p>Očekivani broj projekata koji se planira financirati/broj ugovora koje se planira zaključiti s NVO</p>	
<p>"Prevenција rodno zasnovanog nasilja, kao i osnaživanje djevojača i žena OSI, LBTIQ+, Romkinja i Egipćanki s iskustvom nasilja"</p>	<p>13</p>

4.4. Navesti najviši i najniži iznosi finansijske podrške koju će biti moguće ostvariti na osnovu pojedinačnog javnog konkursa navedenog u tački 4.1.

Naziv javnog konkursa: "Prevenција rodno zasnovanog nasilja, kao i osnaživanje djevojaka i žena OSI, LGBTIQ+, Romkinja i Egipćanki s iskustvom nasilja"	
Najniži iznos finansijske podrške koju će biti moguće ostvariti na osnovu javnog konkursa: 10.000 eura	Najviši iznos finansijske podrške koju će biti moguće ostvariti na osnovu javnog konkursa: 15.000 eura

NAPOMENA: stavom 4 člana 32ž Zakona o NVO, definisano je: "Ukupan iznos sredstava koja se na osnovu javnog konkursa mogu dodijeliti nevladinoj organizaciji za finansiranje projekta, odnosno programa, ne može preći 20% od ukupno opredjeljenih sredstava koja se raspodjeljuju na osnovu tog konkursa."

5. KONSULTACIJE SA ZAINTERESOVANIM NEVLADINIM ORGANIZACIJAMA

5.1. Navesti na koji način je u skladu sa važećim propisima obavljen proces konsultovanja NVO u procesu pripreme sektorske analize.

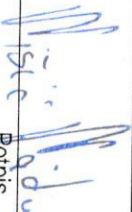
Metoda konsultacija (npr. web, email, konsultativni sastanak, itd.)	Datumi sprovedenih konsultacija	Naziv NVO koje su učestvovale u konsultacijama
Predlozi i sugestije nevladinih organizacija dostavljene na mejl adresu navedenu u Javnom pozivu (milica.sekulovic@mrs.gov.me).	Od 3. do 18. juna 2024. godine	<ol style="list-style-type: none"> SOS telefon za žene i djecu žrtve nasilja, Podgorica – podnosioc predloga i sugestija SOS telefon za žene i djecu žrtve nasilja, Berane – potpisnik predloga i sugestija SOS telefon za žene i djecu žrtve nasilja, Ulcinj – potpisnik predloga i sugestija Otvoreni centar Bona fide, Pijevlja – potpisnik predloga i sugestija NVO Sigurna ženska kuća, Podgorica – potpisnik predloga i sugestija SOS telefon za žene i djecu žrtve nasilja, Nikšić – potpisnik predloga i sugestija

6. KAPACITETI ZA SPROVOĐENJE JAVNOG KONKURSA

6.1. Navesti broj službenika/ica i spoljnih saradnika koji će biti zaduženi za sprovođenje javnog konkursa i praćenje realizacije finansiranih projekata i programa nevladinih organizacija (uključujući najmanje jednu terensku posjetu, prilikom koje će se proveravati izvršavanje ugovornih obaveza, namjensko trošenje sredstava, te postizanje rezultata planiranih javnim konkursom i odobrenim projektom/programom).

Naziv javnog konkursa	Broj službenika/ica zaduženih za sprovođenje javnog konkursa i praćenje finansiranih projekata i programa nevladinih organizacija	Imena službenika/ica zaduženih za sprovođenje javnog konkursa i praćenje finansiranih projekata i programa nevladinih organizacija
"Prevenција rodno zasnovanog nasilja, kao i osnaživanje djevojača i žena OSI, LGBTIQ+, Romkinja i Egipćanki s iskustvom nasilja"	3	Milica Marđokić Sekulović Mirela Murić Kaluđerović Mersina Hasanbegović

Ovjera ministra:

Naida Nišić Ime i prezime		 Potpis
------------------------------	---	---